

Inštitut izdaja znanstveno revijo Geografski zbornik (*Acta geographica*), ki jo ureja dr. Milan Orožen Adamič, in znanstveno knjižno zbirko Geografija Slovenije, ki jo ureja dr. Drago Perko.

Leta 1999 je izšel devetintrideseti zvezek *Geografskega zbornika* s petimi razpravami enakovredno v angleškem in slovenskem jeziku. Geografski zbornik izhaja v obeh jezikih tudi na medmrežju. Slovenska različica je na naslovu: <http://www.zrc-sazu.si/giam/gz.htm>.

V zbirki *Geografija Slovenije* sta izšli dve knjigi: *50 let Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU* avtorjev Milana Natka in Draga Perka ter *Metodologija tematske kartografije nacionalnega atlasa Slovenije* avtorice Jerneje Fridl.

Inštitut je skupaj z Geodetsko upravo Republike Slovenije Ministrstva za okolje in prostor organiziral mednarodni znanstveni sestanek *15th Session of the East Central and South-East Europe Division of United Nations Group of Experts on Geographical Names*, ki je potekal 19. in 20. aprila v Ljubljani.

Raziskovalci inštituta so v letu 1998 objavili čez sto bibliografskih enot, na domačih in tujih srečanjih predstavili več kot petdeset predavanj in bili na treh študijskih potovanjih v tujini.

Inštitut je sodeloval z Geografskim inštitutom Madžarske akademije znanosti iz Budimpešte pri standardizaciji zemljepisnih imen, z Geografskim inštitutom Univerze iz Salzburga v Avstriji pri projektu Razvoj geografskega informacijskega sistema na osnovi programskega orodja SPANS, z Inštitutom za fotogrametrijo in daljinsko zaznavanje Tehniške fakultete Univerze z Dunaja v Avstriji pri fotogrametrični izmeri površine Triglavskega ledenika v različnih časovnih presekih ter z Geografskim oddelkom Geografsko-geodetskega inštituta iz Tsukube na Japonskem pri geomorfoloških kartah in preučevanju naravnih nesreč. Z dunajskim Inštitutom za Vzhodno in Jugovzhodno Evropo ter svetovnimi založbama Klett-Perthes, Westermann in De Agostini je inštitut sodeloval na področju tematske kartografije.

Dr. Drago Perko je bil mentor magistranda Borutu Peršolji in Mimi Urbanc ter doktorandoma mag. Jerneji Fridl in mag. Tomažu Podobnikarju, dr. Milan Orožen Adamič magistranda Tadeji Križnar in Mihi Pavšku, dr. Matej Gabrovec pa magistrandu Franciju Petku.

Dr. Drago Perko in dr. Milan Orožen Adamič sta 15. januarja prejela nagrado Zlati znak ZRC SAZU za »... izjemen prispevek k izidu vseh temeljnih geografskih del o Sloveniji kot državi in Sloveniji kot delu sveta v zadnjih letih ...«, dr. Maja Topole pa je za doktorsko nalogo Geoekološki pogoji za kmetijstvo in poselitev v Mirnski dolini 5. novembra prejela Melikovo nagrado za mlado raziskovalko, ki jo podeljuje Zveza geografskih društev Slovenije za perspektivne mlade geografe.

Raziskovalci inštituta so bili dejavni tudi kot uredniki in člani uredniških odborov številnih knjig in revij, v različnih komisijah državnih organov, pri Gibanju znanost mladini, kot mentorji podiplomskih mladih raziskovalcev, srednješolcev in osnovnošolcev, v Zvezi geografskih društev Slovenije in Ljubljanskem geografskem društvu ter drugod.

Drago Perko

Inštitut za geografijo v letu 1999

Ljubljana, Trg francoske revolucije 7, <http://www2.arnes.si/čljigeo1>

Inštitut za geografijo je imel v letu 1999 zaposlenih 18 sodelavcev ter dodatno še sodelavko na programu javnih del, ki je obenem opravljala tudi pripravištvu. Število ostaja torej na ravni lanskega leta, kvalifikacijska sestava pa se z novimi magistri in doktorji postopoma povečuje. V tem letu je dolgoletni sodelavec Drago Kladnik dosegel magisterij za nalogo *Leksikon geografije podeželja v luči prostorskega planiranja*, mag. Irena Rejec Brancelj pa doktorat znanosti z disertacijo *Agrarnogeografske značilnosti slovenskih pokrajin z vidika varstva okolja*. Mladima raziskovalcema Barbari Lampič in Alešu A. Smrekarju je potekel status mladega raziskovalca, decembra pa je začel z delom novi mladi raziskovalec Damir Josipovič.

V letu 1998 je bila ustanovljena programska skupina »socialna geografija«, ki je začela v letu 1999 delovati poskusno, tako da je Ministrstvo za znanost in tehnologijo del temeljnih raziskovalnih projektov, na katerih so bili angažirani doktorji, preoblikoval v raziskovalni program, del pa se je še naprej financiral kot temeljni raziskovalni projekti. Ti projekti so bili: Ranljivost okolja kot omejitveni dejav-

nik prostorskega razvoja Slovenije (nosilka dr. Metka Špes), Vpliv kvalitete okolja in ekološke ozaveščenosti na uravnotežen razvoj urbane pokrajine (nosilka dr. Metka Špes), Modeli geografskih raziskovanj sonaravnega regionalnega razvoja (nosilec dr. Marjan Ravbar), Etnični razvoj Slovenije in Slovencev v pogojih evropskega povezovanja (nosilec dr. Jernej Zupančič) in Čezmejno povezovanje narodnih manjšin v procesih evropskega povezovanja (nosilec dr. Jernej Zupančič). Projekti zajemajo predvsem vsebine regionalnega razvoja, varstva okolja in narodnega vprašanja kot del dolgoročne strateške usmeritve raziskovalnega dela našega inštituta. Naši sodelavci so sodelovali še pri projektih, ki potekajo na drugih inštitutih: Peter Repolusk je sodeloval pri projektu Medetnični odnosi v obmejnem prostoru med Slovenijo in Hrvaško, ki je potekal na Inštitutu za narodnostna vprašanja, dr. Metka Špes pri projektu Izdelava modelov za presojo vplivov različnih posegov na gozd in gozdni prostor (Gozdarski inštitut), dr. Marjan Ravbar pri projektu o Ljubljani (Znanstveni inštitut Filozofske fakultete), dr. Irena Rejec Brancelj pri projektu Inventarizacija stanja slovenskih jezer in projektu Slovenska alpska jezera: paleoekologija in ekologija – procesi evtrofizacije (Nacionalni inštitut za biologijo), mag. Drago Kladnik pri projektu Vrednotenje rabe tal z vidika naravnih in družbenih razmer (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) ter dr. Jernej Zupančič pri projektu Položaj manjšin v skupnosti Alpe Jadran (Inštitut za narodnostna vprašanja).

Poleg naštetih temeljnih projektov so potekali tudi aplikativni projekti, predvsem za potrebe strokovnih podlag novega prostorskega plana Republike Slovenije, ki jih je financiral Urad za prostorsko planiranje Ministrstva za okolje in prostor. Začeli so se leta 1999 in se bodo končali leta 2000. To so: Strategija gospodarskega razvoja Slovenije (nosilec dr. Marjan Ravbar), Omrežje naselij in prostorski razvoj Slovenije (nosilec dr. Marjan Ravbar), Družba in prostorski razvoj Slovenije (nosilec dr. Jernej Zupančič); dr. Marjan Ravbar je sodeloval v večjem obsegu še pri dveh nalogah istega financerja, ki sta prijavljeni na Urbanističnem inštitutu ter na Inštitutu za ekonomska raziskovanja. Gre za interdisciplinarne aplikativne projekte. Poleg teh smo pridobili projekt Prostorski, okoljski, socialni in gospodarski učinki intenzivnega kmetovanja v rastlinjakih (nosilka dr. Irena Rejec Brancelj), ki ga je naročila Mestna občina Ljubljana prek javnega razpisa. Ista avtorica je sodelovala tudi pri projektu Sustainable development of Cultural Landscapes in the Border Region Austria–Slovenia (Urbanistični inštitut). Mag. Drago Kladnik je sodeloval pri projektih Imenik tujih imen v slovenskem jeziku (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU), Goriska A–Ž (Pomurska založba) in Dokončanje slovenske geografske terminologije.

Tudi letos smo vodili strokovne ekskurzije za absolvente slovenskih šol z avstrijske Koroške (Jernej Zupančič).

Sodelavci Inštituta za geografijo smo se udeležili 12 znanstvenih in strokovnih srečanj v Sloveniji in 6 v tujini, imeli 6 vabljenih predavanj v Sloveniji in enega v tujini, aktivno sodelovali na dveh delavnicah in vodili 7 ekskurzij. Skupno smo objavili 71 prispevkov. Pomembnejši posamični knjižni objavi sta bili *Leksikon geografije podeželja* avtorja Draga Kladnika in *Slovinci v Avstriji* avtorja Jerneja Zupančiča. Bili smo soavtorji knjig *Slovensko-hrvaški obmejni prostor: življenje ob meji* (Peter Repolusk), *Varstvo narodnih skupnosti v Republiki Sloveniji* (Jernej Zupančič; delo je izšlo tudi v italijanski, madžarski in angleški različici), *Kras – Pokrajina, življenje, ljudje* (Irena Rejec Brancelj, Drago Kladnik), priročnik *Prostorsko planiranje rekreacije na prostem* (Dejan Cigale) in *Notranjska A–Ž* (Bibijana Mihevc). V okviru založniške dejavnosti smo nadaljevali z izdajanjem publikacije *Geographica Slovenica*. V letu 1999 smo izdali dve številki: najprej *Nove možnosti podeželja s povzetki trilateralne projekta med Slovenijo, Češko in Slovaško o obmejnih in podeželskih območjih* kot zbornik, ter že omenjeno delo *Slovinci v Avstriji*, ki je monografija o tej tematiki in povzema zaključke doktorske disertacije Jerneja Zupančiča.

V okviru dejavnosti Zemljepisnega muzeja Slovenije se je nadaljevalo redno delo, ki obsega zbiranje, dokumentiranje in urejanje kartografskega (posebej starejšega) gradiva. Posebej se je urejalo gradivo Geografskega društva Slovenije oziroma današnje Zveze geografskih društev Slovenije. Prevezli smo del zapuščine Valterja Bohinca. Status te zbirke še ni povsem določen. Potekali so tudi dogovori za urejanje zbirke o Pavlu Kunaverju. Te zbirke ter del zbirke Nacionalni atlas Slovenije smo skušali postaviti

v gradu v Polhovem Gradcu. Stekli so pogovori, ki pa so zaradi sorazmerno visokih stroškov oziroma premajhne podpore zastali. V letu 1999 so bile pripravljene razstave: Življenje in delo akademika prof. dr. Svetozarja Ilešiča, Tudi kamen in voda sta živa (iz akcije GEOTRIP, v katerem so na osnovi razpisa Uprave za naravo Republike Slovenije sodelovale osnovne in srednje šole, in sicer na temo geološke in geomorfološke dediščine), Nacionalni atlas Slovenije (razstava v Mariboru); sodelovali smo tudi pri pripravi razstave ob osemdesetletnici Oddelka za geografijo Filozofske fakultete.

Jernej Zupancič

Inštitut za raziskovanje krasa ZRC SAZU v letu 1999

Postojna, Titov trg 2, <http://www.zrc-sazu.si/www/izrk/izrk-s.htm>

Na inštitutu se trudimo razvijati celovito krasoslovje in zajeti njegova najbolj pomembna področja. Pri tem sodelujemo geologi, geografi, biologi, kemičarka in fizik. Z različnimi pristopi želimo poglobiti naše razumevanje krasa in z združevanjem ter objavami izsledkov to omogočiti tudi drugim. Zavedamo se, da je sodobno krasoslovje moč razvijati le v mednarodnih tokovih, zato sodelujemo s krasoslovci iz večine kraških držav in v več mednarodnih projektih.

Projekti, ki so do leta 1999 združevali naša raziskovanja, so se prelili v program Raziskovanje krasa, ki ga denarno omogoča Ministrstvo za znanost in tehnologijo Republike Slovenije. Preučujemo kraško površje, kraške jame in vode, poglobljamo vedenje o njegovem razvoju. Na terenu in z laboratorijskimi poskusi smo preučevali oblikovanje reliefa škrapelj in kamnitih gozdov. Preučevali smo jame brez stropa, ki se izkazujejo za pomembno površinsko kraško obliko. Razvoj jam smo preučevali z določevanjem starosti sig in jamskih naplavin, merili smo korozijske in erozijske procese na kraškem površju in v jamah. Nadaljevali smo s študijem tektonske zgradbe kraških predelov in oblikovanjem kraških rogov glede na geološko zgradbo. Študirali smo selektivno zakrasevanje na slovenskem in kitajskem krasu in raziskovali način preperevanja starih sig. Z rentgenom smo preučevali mineralno sestavo klastičnih sedimentov na krasu. Določamo izvor jamskih naplavin. Preučevali smo posebno obliko kapnikov, ki jih imenujemo paleta ali ščit. Hidrogeološke raziskave so bile usmerjene predvsem v preučevanje značilnosti napajanja kraškega vodonosnika. Nadaljevali smo tudi z raziskavami Malenščice, ki so se začele s sledilnim poskusom. Spremljali smo temperaturo in specifično električno prevodnost vode. Na ta način smo določili zaledje Malenščice. V sklopu preučevanja zgodovine krasoslovja in speleologije na Slovenskem smo se ukvarjali z zgodovino degradacije in pogozdovanja krasa, z raziskavami J. A. Nagla in E. A. Martela in preučevali zgodnje zapise o slovenskem krasu, ki so jih naredili geologi in popotniki med 16. in 19. stoletjem.

Nadaljevali smo z delom v projektih Kras v Sloveniji, Krasoslovna zbirka, Kartiranje ranljivosti in ogroženosti za varstvo kraških vodonosnikov in Krasoslovno preučevanje vodonosnikov kot osnova gospodarjenja z vodami. Sklop posebnih študij pa so sestavljali projekti Značilnosti napajanja in praznjenja kraškega vodonosnika v zaledju Vipave, Trofični odnosi in značilne združbe velikih nevretenčarjev reke Reke, Razvoj paleokrasa v zgornjekrednih apnencih jugozahodne Slovenije, Zgodnji razvoj kraških vodonosnikov in Ekologija mikroorganizmov. Presojali smo vpliv na vodo pri razširitvi skladiščnega kompleksa naftnih derivatov v Ortneku in sodelovali pri načrtovanju in izgradnji prometnic na krasu.

Sodelovali smo v naslednjih mednarodnih projektih:

- IGCP-UNESCO Project No. 379: Kraški procesi in kroženje ogljika – Karst Processes and the Carbon Cycle (World correlation of karst processes and their relevance with the carbon cycle);
- COST Action No. 620: Kartiranje ranljivosti in ogroženosti za varstvo karbonatnih (kraških) vodonosnikov – Vulnerability and risk mapping for the protection of carbonate (karst) aquifers; Evropska zveza in ostale evropske države (Avstrija, Belgija, Francija, Grčija, Hrvaška, Irska, Italija, Madžarska, Malta, Nemčija, Portugalska, Slovaška, Slovenija, Španija, Švica, Turčija, Velika Britanija);
- COST Action No. 621: Gospodarjenje z obalnimi kraškimi vodami – Groundwater management of coastal karstic aquifers (Avstrija, Francija, Grčija, Hrvaška, Italija, Madžarska, Malta, Slovenija, Španija, Švica);